

WYWIADY „MERITUM”

WYWIAD Z **DR. ARTUREM GÓRECKIM**, DYREKTOREM DEPARTAMENTU PROGRAMÓW NAUCZANIA I PODRĘCZNIKÓW MINISTERSTWA EDUKACJI I NAUKI

MERITUM Czym właściwie jest edukacja klasyczna?

ARTUR GÓRECKI W wielkim skrócie można powiedzieć, że edukacja klasyczna to najstarszy z metaprogramów edukacyjnych w naszym kręgu kulturowym. Narodził się on w starożytnej Grecji (*paideia*), został podjęty przez Rzymian (*humanitas*), a następnie przyjęty przez chrześcijaństwo, które, po dopełnieniu go przez aspekt nadprzyrodzony, uznało za własny ideał edukacyjny. W edukacji klasycznej dostrzega się, że jedną z predyspozycji, które posiada człowiek, jest zdolność do uzyskiwania sprawności umysłowych (pojętności, wiedzy i mądrości) oraz kształtowanie cnót (roztropności, sprawiedliwości, umiarkowania i męstwa). Zoperacjonalizowanie tej celowości dokonuje się za pomocą sztuk (*artes*), które nazwano wyzwolonymi w celu podkreślenia tego, że służą one uzyskaniu wewnętrznej sprawności umysłowej ucznia, a nie zaspokojeniu potrzeb materialnych. Do tego trzeba dodać *Auctores*, których dzieła, czytane i analizowane, tworzą kanon tekstów będących przewodnikami w poszukiwaniu i postugiwaniu się *ratio*. Na przestrzeni wieków model ten przekształcał się i dojrzewał, był realizowany w różny sposób, ale pozostawał wierny swoim podstawowym założeniom, których kamieniem węgielnym jest realistyczna antropologia, zakładająca, że człowiek

może poznać otaczającą go rzeczywistość, docierając do prawdy i dobra. Społeczny wymiar ludzkiej natury realizowany jest w konkretnej wspólnocie uczących się. Właściwe odczytanie tego, kim jest człowiek, pozwala również na zrozumienie i realizację celu będącego spełnieniem ludzkiej natury. Podejście takie nie pozwala na podporządkowanie edukacji wyłącznie celom utylitarnym. Warto też dodać, że edukacja klasyczna sprzeciwia się nowoczesnemu paradygmatawi, który chce wyrzucić z nauki mądrość oraz te części ludzkiej wiedzy, które nie pasują do metody fizykalnej.

MERITUM Jeśli nauczyciele chcieliby szybko wprowadzić elementy edukacji klasycznej do przedmiotów, które już istnieją, gdzie znajdą inspirację? Na czyje wsparcie mogą liczyć?

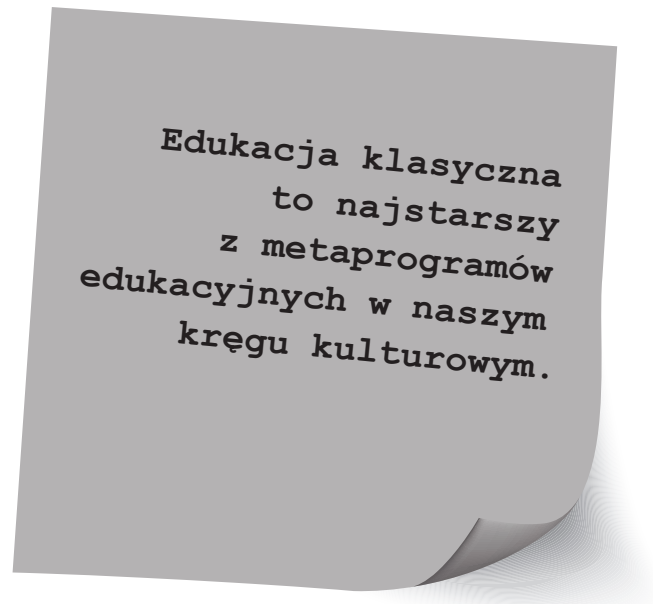
ARTUR GÓRECKI I tu przechodzimy do trudniejszej części naszej rozmowy. Trochę materiałów na ten temat, głównie angielskojęzycznych, możemy znaleźć w internecie na stronach instytucji, które podjęły się realizacji i propagowania edukacji klasycznej. Na przykład w Stanach Zjednoczonych jest wiele szkół, które pracują w oparciu o ten model edukacji. W Polsce również znajdziemy osoby, które zajmują się tym tematem. Nie będę jednak w tym miejscu podawał szczegółowych odniesień,

WYWIADY „MERITUM”

gdyż sam od wielu lat zajmuję się edukacją klasyczną i działałem oraz publikowałem w konkretnych miejscach. Odsyłam do materiału powstałego w związku z Kongresem Edukacji Klasycznej, który odbył się 24 listopada 2021 roku na Zamku Królewskim w Warszawie - <https://www.ore.edu.pl/2021/11/kongres-edukacji-klasycznej-na-zamku-krolewskim-w-warszawie/>. Próba tworzenia szerszego wsparcia dla szkół zainteresowanych edukacją klasyczną jest przedmiotem troski Ministerstwa Edukacji i Nauki. Nie sądzę jednak, aby owo wsparcie mogło, a nawet chyba nie powinno, wyjść poza stwarzanie przestrzeni prawnej do takich działań oraz ułatwienie wymiany doświadczeń. Model edukacji klasycznej wymaga bowiem odejścia od bardzo wielu założeń, które leżą u podstaw współczesnych systemów edukacyjnych. Dlatego od osób, które chciałyby go realizować, wymaga wiele samozaparcia, ciężkiej pracy, której efekty mogą być widoczne dopiero po wielu latach. Nie ma chyba innej drogi jak własne poszukiwania źródłowe, tworzenie środowisk gotowych podjąć te wyzwania i wymieniać się doświadczeniami z innymi. Bez wątplenia nie może chodzić o dodanie do listy przedmiotów szkolnych kolejnego o nazwie „edukacja klasyczna”. Nie chodzi też o sprowadzenie całego programu do siedmiu sztuk, lecz o wykorzystanie narzędzi, których dostarczają nam sztuki na terenie obecnie przyjętych przedmiotów nauczania z ewentualnym dodaniem niezbędnych elementów (mam na myśli na przykład dialektykę, której raczej nie da się „wpisać” w żaden z istniejących przedmiotów). Oczywiście są zapewne możliwe i inne warianty realizacji modelu edukacji klasycznej we współczesnej szkole czy w ramach edukacji domowej.

MERITUM Jakie będą warunki i sposoby realizacji edukacji klasycznej w szkole od 2023 roku?

ARTUR GÓRECKI Jak zaznaczyłem wyżej, celem nie jest i być nie powinno wprowadzanie do szkół dodatkowego przedmiotu. Jak napisał Paweł Milcarek w jednym ze swoich tekstów, „sztuki wyzwolone” to raczej coś jak kościec nadający kształt całości – a nie egzotyczny dodatek dorzucany

po zrealizowaniu „zwykłego” programu nauczania przedmiotu. Z tej racji tam, gdzie celem jest wdrożenie modelu edukacji klasycznej, programy powinny zostać z całą świadomością problemu opracowane na nowo – tak aby na przykład solidny wgląd gramatyczny w języki lub myślenie aksjomatyczne w stylu Euklidesa nie były tam tylko dodatkiem. Ćwiczenie w „sztukach” jest wstępem do uzyskiwania wiedzy o całej rzeczywistości. Dlatego edukacja klasyczna to edukacja „powrotu do podstaw”. Wszystkie przedmioty ogólnokształcące są nauczane w celu budowania podstaw wiedzy i usprawnienia władz intelektualnych. Kładzie się nacisk na bogatą w treści literaturę (kanon), głębokie zrozumienie historii, podstawowe zasady matematyki i nauk ścisłych oraz wielkie uznanie dla sztuki i muzyki. Zamiast szybko przechodzić przez tematy i gromadzić tylko najważniejsze informacje, klasyczna edukacja opowiada się za zasadą *non multa, sed multum*. Edukacja klasyczna to przeciwieństwo pracy opartej na kartach pracy/arkuszach roboczych, wypełnianiu pustych miejsc, testach...

MERITUM Dziękujemy za rozmowę. •